

SZÉKELYFÖLD

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.

A kézdivásárhely városi és vidéki vadász-egyesület hivatalos közlönye.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési árak: Egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr, negyedévre 1 frt 20 kr. — Egy eszám ára 5 kr. Községek, tanítók, iparosok és egyesületek, melyek egyenként, ha előfizetnek, 4 frtért kapják a lapot.

Felelős szerkesztő: Dobay János
Kiadó-tulajdonos: Ifj. Jancsó Mózes.

A lap szellemi részét illető közlemények, a szerkesztőséghez (Dobay János Kézdi-Vásárhelytől) intézendők.
Kiadóhivatal: K.-Vásárhelytől az ifj. Jancsó Mózes könyvnyomdájában, hová a hirdetéseknek s előfizetési pénzek küldendők.

A jövő feladatai.

A Budapesten megjelenő sok könyvatos egyike épp a napokban számolt be a kiválóbb magyar politikusok nyaralási diszpozícióiról. Megtudtuk e kommunikéból, hol s miként nyaral Széll Kálmán miniszterelnök, miként tölti napjait Szilágyi Dezső és a Karlsbadból visszatért Horánszky hol fog utókurát tartani. Szóval megtudjuk azt, amiben különben is nem kételkedett senki sem, hogy mostanában a politikai holt szezon legkomorabb napjait éljük.

Pedig, miért tagadnók, annyiamunkánk, hogy nyáron sem volna szabad pihennünk, hogy csak mindent rendbe hozzassunk.

A magyar nemzet annyira elmaradt a többi kulturállamoktól, sok százados mulasztásainkat oly nehéz most pótolni, hogy éjjel-nappal, télen-nyáron egyaránt megfeszített munkával arra kell törekednünk, hogy évszázadok mulasztásait helyreállítsuk.

Az intenzívebb munka kifejtésére annál nagyobb szükség van, mivel jöllehet törvény és jog szerint Magyarország teljesen független, még sem egészen szabadon és teljesen önállóan, hanem Ausztriával együttesen intézzük legfontosabb gazdasági és politikai ügyünket.

Látszólag most ezek az ügyek mind a legnagyobb rendben vannak. A kiegyezést nálunk a törvényhozás emelte törvényerőre, Ausztriában pedig a 14. §. alapján lépett az érvénybe. Azt kellene tehát hinnünk, hogy a kiegyezési problema ekként meg lévén oldva, most már egész joggal átadhatjuk magunkat az édes semmittevésnek.

Az osztrák viszonyok fejlődése azonban arra int bennünket, hogy el ne bízunk a kiegyezés véglegesítésével elért látszólagos sikeren. Mert az a harc, mely Ausztriában a 14. §. alkalmazása ellen most megindult, még igen nagy bonyodalmaknak lehet szülőke.

Vannak nálunk is elegendő — még pedig olyanok is, akik az Ausztriával való gazdasági közösségnek feltétlen hívei — akik attól tartanak, hogy az osztrák viszonyok ujabban várható bonyodalmi nemcsak Thun grófot fogják megbukatatni, de Széll Kálmánt is igen könnyen válságos helyzetbe sodorhatják.

A pesszimisták ugyanis azon a véleményen vannak, hogy már őszkor oly eseményeknek lesz Ausztria a színhelye, amelyek a magyar politikusok legszebb és legjözanabb számításait is halomra dönthetik. Mi magunk nem tekintjük a viszonyok fejlődését ezen a sötét szemüve-

gen át s bizunk benne, hogy ő felsőge böcs belátása az osztrák politikát is újból visszatereleli csendesebb mederbe.

Mindazonáltal, s bármily optimista szemmel nézünk is elejbe az osztrák politika további evolúziójának, nem zárkozhatsz el annk a ténynek a konstataciója elől, hogy őszkor akámi történik is odaát Ausztriában, nekünk össze kell szednünk minden erőnket és igyekezetünket, hogy az osztrák politika fejleményei sem most, sem későbbben készületlenül ne találjanak. Más szóval és világosabban kifejezve: mindenkinek úgy kell ezután dolgozni és ügyeit akként kell rendeznie, mintha ezután csakugyan már nem következhetnék más, mint az önálló vámterület és a gazdasági különválás.

A társadalom minden rétegét, a nemzet minden részét kell, hogy áthassa az a tudat, hogy nagy feladatra kell készülni a haza minden igaz fiának. A kormány tagjainak ép úgy, mint a nemzet legszerényebb polgárának készülni kell a gazdasági önállósítás nagy munkájára. Nehéz és nagy feladat ez, sokkal fáradalmasabb és bonyolultabb, mint azt sokan hiszik. De ha az állami kormányzás és a társadalmi tevékenység egész komplexumán s minden vonatkozásaiban céltudatos munkásság indul meg a jelzett irányban, úgy a

TÁRGZA.

Bálványosfüred.*)

Irta: Kelen Albert dr.

Bálványosfüred gyógyító- és fürdőhely Háromszék vármegyében, a keleti Kárpátok között a Hargittahegység északkeleti borított nyulványainak déli szélén, a torjai hegytetőn fekszik, 1140 méternyre a tenger színe felett. Ezt a gyógyítóhelyet minden oldalról sűrű erdőkkel borított magas hegyek környezik; csak itt ott szakítja meg az erdők sűrűségét egy-egy tisztás vagy rét, mely tarka illatos virágaival a legkellemesebb ellentétet alkot az erdők sűrű árnyékához. Bálványosfüred nagy és fényes multra tekinthet vissza. A lépten-nyomon feltűnő ezer esztendő emlékei kegyeletes visszaemlékezéseket keltenek; nem győzzük bámulni az enyészett hatalmával tíz század óta daczoló, romjaikban is hatalmas váromladékokat. Bálványosfüred természeti szépségeit, kincsekben való gazdagságát, vizeinek, gázforrásainak gyógyító hatását ember emlékezet óta ismerik az emberek és mégsem ismerik eléggé.

Nincs Európának olyan része, a honnan ne tévedne ide évenként egy-egy turista-csoport. Lélekben megtermékenyülve hagyják el mindannyian ezt a világra szóló természeti kincsekben gazdag telepet.

*) Mutatvány az Erdély című folyóiratról.

Szerk.

A hazai közönség eddig alig ismerte ezt az istentől megáldott telepet, változatos összetételű forrásait, gyilkos és gyógyító gázokat lehelő barlangjait, dus és értékes vaslápiját. Pusztán csak a környék lakói méltányolták áldásos gyógyító tényezőit, daczára az ez ideig ott uralkodó primitív viszonyoknak.

Az eddig paragon heverő természeti kincseknek a szenvedő emberiség javára való kiaknázására a terület és telep tulajdonosa Apor Gábor báró tette meg az első lépéseket. Lelküzde minden nehézséget, rövid idő alatt olyan fürdőtelepet létesített, mely a legkényesebb izlésű nyugat-európai közönségnek fokozottabb követeléseit is kielégítheti. Ezzel Bálványosfüred az erdélyi fürdők élére került.

Bálványosfüred modern berendezésével fényesen megegyezik a magyar, kiváltképpen az erdélyi fürdők — azoknak felszerelését illetőleg — bár sok esetben épen nem jogosulatlanul — terjesztett visszariasztó híreket. A tulajdonosnak kiváló gondja, hogy Bálványosfüred sohase válhassék divatos luxusfürdővé, hanem maradjon mindenkorra az, a minek a fájdalom, oly korán elhunyt alapító-tulajdonos szánta: maradjon mindenkorra a szószeres értelmében vett gyógyító- és üdülőhelynek.

Bálványosfüred középpontját az ujonnan épült nagy vendégfogadó, a Fidelis fürdők és barlangok alkotják; a nagy barlang egy óriási bükkerdő közepén 924 méternyre fekszik a tenger színe felett. A vendégfogadóból délfelé fenséges panoráma gyönyörködteti a szemet, míg az ellenkező oldalon magas hegyhát védi a telepet az északi szelek ellen. A fürdőtelepen felfakadó gyógyítóforrások vizét és ugyszintén a barlangok gázait több ízben vizsgálták

a helyszínen is hírneves chemikusok. A fogadó előtt levő térről kitűnően épített kigyó utakon lehet eljutni a Bűdös, Timsós stb. barlangokhoz. A barlangok torkát észszerűen végzett falazással megszükitették; egy üdülőhelyekkel ellátott tágas boltozatu csarnokot létesítettek, a melyben a gyöngébb szervezetűek is veszély nélkül időzhetnek. Ebbe a csarnokba lépve testünket sajátos melegség járja át és izzadság lepi el, mely érzés a barlangot betöltő szénsav élettani hatásából ered.

A gázfürdő gyógyító erejét kitűnő eredménnyel használják rheumatikus bajoknál, ischiasnál, bénulásoknál; az oldalfalakról lecsöpögő víz pedig nagyon hathatós szemvizek bizonyult. A szénsavgáz e gyógyító hatását már ősrégi idők óta ismerik; Bálványosfüred a legkülönbözőbb összetételű ásványvizekkel rendelkezik; a természet a szó teljes értelmében elárasztotta ezt a helyet ásványviz-áldásával. Van itt tiszta édes víz, egyszerű savanyúvíz, vasas víz, glaubersós víz, konyhasót tartalmazó víz, timsós víz; e vizeket különböző összetételűknél fogva a legkülönbözőbb betegségek esetében használják. A források vizét ivásra, fürdőre egyaránt alkalmazzák, még pedig orvosi kitűnőségek egyértelmű véleménye szerint nagy hatással a következő bajokban: csusz, köszvény, sápkor, idegbajok, bőrbántalmak, görvély és angolkor ellen de legkivált a női szervek betegségeinél, izzadámanok felszívódására, rendetlen vérzések, idült petelob stb. esetében.

E természetes gyógyító tényezőknél kívül a Bálványosfüreden gyógyulást kereső betegeknek még egy a balneotechnika legújabb vívmányaival felszerel

kitüzött czélt mégis el fogjuk érni. Nem lehet czélunk részletezni azokat a nagy és sokirányú feladatokat, melyek szükség szerű előfeltételei a gazdasági függetlenítésnek. Csak éppen jelezni akarjuk azokat a főbb irányokat, amelyek gazdasági politikánknak haladni kell, ha czélt akarunk érni.

Mindenekelőtt belé kell vinni a köz tudatba azt a hitet és meggyőződést, hogy a szellemi proletárság fejlesztése egyik legnagyobb akadálya a gazdasági jólétnek és ennek következtében a gazdasági függetlenségnek is. Intelligenciánk nagyrésze nemcsak hogy nem végez produktív munkát, de azáltal, hogy egész súlyával ránehezedik a társadalom és az állam munkás tagjaira, nagyon megapasztja a termelő-osztályok munkájának az értékét. A szellemi proletárság további fejlődését így hát minden áron meg kell akasztani, ha a gazdasági függetlenséget komolyan akarjuk. Az iskola álljon a gazdasági élet szolgálatába s neveljen olyan ifjúságot, mely dolgozni tud, mely dolgozni akar.

Munkakedvelő és munkabíró nemzedékekkel meg lehet csinálni a gazdasági önállósítást, munkakerülő proletárokkal azonban nem lehet fölvenni a versenyt a nemzetközi nagy gazdasági mérkőzésben. — A kereskedelmi és ipari szakoktatást a lehető legmagasabb fokra kell emelni. Minél tanultabbak iparosaink, minél intelligensebbek a kereskedőink, annál inkább tehetjük a magyar ipart és kereskedelmet ver ehképpé az osztrákéval és a külföldiével. Az ipar és kereskedelem fölvirágoztatása legfőbb életszükséglete Magyarországnak, mert ipar és kereskedelem nélkül ki nem bontakozhatunk lealázó gyarmathelyzetünkből. A magyar mezőgazdaság érdekei nem ellentétesek az ipar érdekével, hanem ellenkezőleg csak

a hazai ipar felvirágoztatása függetlenítheti a magyar mezőgazdaságot az osztrák piactól. A míg a magyar iparos-osztály konzumáló képessége annyira meg nem erősödik, hogy fogyasztójává lehet az Ausztria piacait fölkereső mezőgazdasági terményeknek, addig az Ausztriával való vámközösség a magyar agrikulturának valószínűsége.

Mivel azonban másrésről a külkereskedelmi mérleg aktív volta nélkül az alkalmi pénzügyek rendezését lehetetlen fentartani, bármily erőteljes arányokban fejlődik is a hazai piac fogyasztó képessége, gondoskodnunk kell, külföldi kereskedelmi relációink fokozatos fejlesztéséről, hogy az esetre, ha Ausztria ellenes tarifapolitikát alkalmazna ellenünk s károsításunk czéljából, az osztrák piac elvesztéseért minél teljesebb kárpótlást nyerjünk a külföldi államokban. Ezért politikai tekintetben bármiként gondolkodjunk is valaki Fiuméről és Horvátországról, mégis meg kell tennünk minden lehetőt Fiume felvirágoztatására, a fiumei kikötő kiépítésére és mindazon rendszabályok fogantatására, a melyek lehetővé teszik, hogy terményeink minél könnyebben s minél olcsóbban érhessek el az Adriai tengert, hogy ezáltal Ausztria megkerülésével is eljuthassunk a külföldi piacokra.

A mostani nyári szünet ugyan nem éppen a legalkalmasabb idő ezen eszmék propagálására s még kevésbé azok keresztültvitelére. De mivel aránylag csak nagyon rövid idő áll rendelkezésünkre s mivel, hogy a nagy czélt elérhessük, télen-nyáron, éjjel és nappal egyaránt dolgoznunk kell, nagyon óhajandó, hogy a nyári szünetek e দেলő pontján se feledkezzünk meg a jövő nagy feladatairól, a melyeknek sikeres és lelkiismeretes megoldásától függ a haza sorsa és jövője.

Veritás.

A Dreyfus-ügy vége.

és minden tekintetben kielégítő Kneipp- és Winternitz rendszere szerint berendezett hidegvízgyógyító intézet is áll rendelkezésre. A vendégfogadó mellett pompás bársonyos gyepen a meztelbárás kitűnően bevált gyógyítás módját lehet gyakorolni. Kiránduló helyei a Szent-Anna tava, melynek elragadó szépsége és fenséges környéke koszos költséket, Jókai Mór is megihlette és itt van a híres Bálványosvár, a rabonbánok vára, az ősi pogányvallás híveinek utolsó menedékhelye stb. Bálványosfürdő nem luxusfürdő, hanem azért a fürdővendégek szórakozásáról, a tartózkodás kellemességéről kellőleg gondoskodtak. Jól gondozott és virágokkal díszített park kényelmes padokkal és tágas tornáccsal — melyről páratlan szép panoráma gyönyörködheti a szemet — áll a vendégek rendelkezésére. A jól gondozott árnyékos erdei utakon kisebb-nagyobb távolságban kényelmes padok hívnak pihenőre. Az egész hely portól mentes. Az olvasó teremben zongora, képes folyóiratok, bel- és külföldi újságok, az erdőben pedig tekepálya és különféle tornaeszközök állnak rendelkezésre.

A fürdőtelep fogadjában — mely svájci stílusban épült — 60 kényelmesen berendezett, száraz, világos, magas, az egészségügyi követelményeknek minden tekintetben megfelelő szoba van; majdnem mindenik előtt kis balkon. Az épületet vízvezetékkel is felszerelték. A fürdőigazgatóság kezelése alatt álló vendéglő egészséges és a gyógyítás czéljának megfelelő teljesen egészséges és izléses étkezést biztosít. Állandó fürdőorvos, gyógyítótár és postahivatal. Legközelebbi vasúti állomás Bükcsád-Bálványos — a brassó-gyimesi vonalon — honnan a fürdőtelep kocsin egy óra alatt könnyen elérhető.

A visszavonásban és szenzációs fordulatokban oly gazdag Dreyfus-ügy, miután már nagyon is sokáig tartott, vége felé közeleg. A per tárgyalása a második hadi törvényszék előtt megkezdődött és ha általános is a meggyőződés, hogy a felmentésnek be kell következnie, miután a semmitőszék egyesített tanácsai megállapították, hogy a bordereau, mely egyetlen alapja volt az első hadi törvényszék ítéletének, nem Dreyfustól ered s miután ezenfelül Eszterházy írásbeli nyilatkozata a bíróság előtt fekszik, mely nyilatkozatban Eszterházy elismeri a szerzőséget: mégis az egész művelt világ figyelme Rennes felé van ma irányozva, hol a hatalmas, világtörténelmi dráma utolsó felvonása folyik. Általános a feltevés, hogy még egy meglepetés előtt állunk s azt hiszik, hogy az leghamarább Mercier tábornok volt hadügyminiszterrel fog jönni. A francia revizionista lapok közölték néhány nap előtt, hogy Mercier, a ki kijelentette, hogy „most már mindent meg mond”, azzal az állítással lép elő, hogy gróf Munster német nagykövet közölte vele, hogy Dreyfus áruló, de gróf Munster ezt előreláthatólag tagadni fogja. Ez a „leleplezés” oly otromba lenne, hogy el sem tudjuk hinni, hogy Mercier tábornok nevésséggé tegye vele magát. Mi értelme lenne annak, hogy valamely idegen hatalom képviselője, mely hatalommal nem tartanak fenn benső viszonyt, kiszolgált egy eszközt, mely nem csak jó szolgálatokat tett, hanem még tovább is tehetne? És ha már előfordul ily hihetetlen eset, első sorban

bizonyítanival a köztársaság elnöke az, vagy a külügy-miniszter, kinél az ily feladással jelentkezni kellett volna. De ettől eltekintve, hol létezik a világon olyan belügyminiszter, ki ily leleplezést azonnal nem ad a minisztertanács tudtára? Mercier azonban nem tette ezt és most már fel sem tehető, hogy majd most öt év múltán el fognak neki hinni ily dajkamesét. De lehetséges, hogy Mercier tábornokban megmozdul a katona lelkiismerete és tényleg „mindent elmond”, hogy föltárja az egész szédelgést, mely fölé katonák eddig a bajtársi hallgatás köpenyét borították és hogy aztán elkövetkezik a nagy purifikáció. Hisz már ugyanis nyílt titok, hogy a titkos rendelkezési alap sok milliója illetéktelen zsebekbe folyt és hogy ez a körülmény teremtette a Dreyfus-ügyet. Ha erre vonatkozó leleplezések teszt Mercier, akkor nemcsak a szenzáció sikeréről lehet biztos, hanem mérhetetlen nagy szolgálatot is tesz hazájának és különösen a hadseregnek, melynek kötelékébe tartozik, mert akkor feltárják a kelevényt, mely a hadsereg testén rágódik és el fognak távolítani minden gonosz nedvet. Az operáció igen fájdalmas lenne ugyan, de gyógyuláshoz vezetne és jobb lenne az országnak, mint a tusolás minden művészete és kigyótékergés együttvéve, melyekkel „prestige”-t akarták megővni.

Jelentés a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara 1898. évi közgazdasági viszonyairól.

(Folytatás.)

Ha jó gyapjuból egyenletesen fonott különféle minőségű és így különféle czélokra megfelelő fonalak lesznek itt előállítva és azok jutányos áron a közönség rendelkezésére bocsátva, ennek meg lesz az a jó oldala is, hogy a külföldi enomé árut legalább részben kiszorítja üzleteinkből. De sőt a falusi nép is örömmel fogja gyapju készletét házi czéljaira itt megfognatni, mert amíg saját primitív fonása mellett napi munkája legföllebb 16—20 krral értékesül, minthogy egy nő, kézi orsót pörgetve, egy kiló gyapjut 2—3 napnál rövidebb idő alatt vékonyabb fonallal fonnai nem képes; addig a kész fonalból szövés által napi munkáját, az előbbihez képest minden kétséget kizárólag két-háromszorososan tudja értékesíteni. Még inkább akkor, ha az urali szükségletek kielégítésére alkalmas ezikkek előállítására is a nép körében elterjedést veend; mely azonban csakis fonódattól nyerheti éltető erejét.

Ami egy kisebb, napi 50—60 kiló munkaképességgel bíró orsós fonódnak a berendezés és fenntartási költségét, valamint munkaeredményét s a belő fektetett tőke gyümölcsözését illeti; erre nézve szolgáljanak tájékoztatásul a következő adatok:

Teljes berendezés egy hat lőerejű petroleum motorral	8000 frt
Forgó tőke és egyéb szükségletekre 2000 „	
Összesen	20000 frt
Feldolgozható évi 300 munkanap alatt 15000 kiló gyapju á 40 kr munkadíj	6000 frt
Ebből 10000 kiló vett gyapjun nyereség á 20 kr	2000 „

Összesen . 8000 frt

Évi költség: dologi és személyi kiadás 5000 frt

Nyeremény osztalék a részjegy birtokosoknak á 10% 2000 „ = 7000 frt
Maradvány 1000 frt

A részleteket külön van szerencsém előterjeszteni; a berendezést és munkaeredményt mind adatokkal támogatva.

Itt megjegyezni kívánom, hogy miután ilyen nagy horderejű vállalat bizton számíthat az állami támogatásra; esetleg elegendő lenne szövetkezeti uton 10 ezer forintnak az összehozatala, 10 ezer forint kamatmentes kölcsönt 10 évi törlesztés mellett adhatna az állam.

Ez esetben az évi maradvány 2000 forintot tenne, mely összegből nemcsak az állami költsön volna 10 év alatt letörleszthető, de újabb 10 ezer forint tartaléktőke is származna, ami a vállalat megszilárdítását és kiterjesztését eredményezné.

Eredményezné tovább az egész vállalat sikere azt, hogy a székelyföld más nagyobb központjain is keletkezzenek hasonló vállalatok, miáltal megvettének egy olyan ipar felvirágzásának az alapja, a melyhez kamara kerületünkben ez idő szerint is — a juhtenyésztés hanyatlása mellett — 423 ezer darab juh szolgáltatja a gyapjút, mintegy 10 ezer méter-mázsa mennyiségben.

Kérem kezdeményezésemet a tárgyalás alapjául elfogadni és azt lehetőleg kivitelre juttatni.

A bizottság ezen javaslatot magáévá tévén, további munkálatai alapján s a beérkezett ajánlatok folytán, abban a kellemes helyzetben van a kamara, hogy most már a javasolt 150 orsós fonóda helyett, a legkedvezőbb kilátások mellett, egy 300 orsós gyapju fonódnak festődével kapcsolatos felállítását, illetve az ez iránti akció megindítását határozhatta el.

Egy ilyen — festődével ellátott gyapjufonó gyárnak a felállítása 10 ezer forintnyi forgó tőkével együtt, 35 ezer forintba kerül. Ebből 20 ezer forintnak szövetkezet útján való összehozása ezelőztatik, 15 ezer forint pedig remélhetőleg kamatmentes államkölcsön útján lesz nyerhető; mígvegett a kamara külön fölterjesztéssel járult a kereskedelemügyi miniszter ur Ó nagyméltóságához, remélve, hogy ezen életre való — s a székelyföldre nézve nagy jelentőséggel bíró vállalat megnyeri Ó nagyméltóságának megérdemelt figyelmét és támogatását.

Több más tervet alkotott még a kamara gyáripari bizottsága, azok kivitelével azonban szigorú következetességgel óhajt eljárni, miért azokról ezáltal szólni nem kívánunk.

Kézműipar. A kézműipar helyzete a kamara kerületében kedvezőtlenebb volt a tárgyalást évben, mint valaha bármikor. A rossz termés viszonyok ezzel éreztették leginkább nyomasztó hatásukat. Azon társadalmi tényezők pedig, a minők a kamara kerületében az ipar fejlesztő bizottságok, ipartársulatok, semmi eredményes munkásságot sem képesek kifejteni, mely az iparnak valamelyes lendületet adhatna. Igaz, hogy a mi kézműiparunk rettenetes nyomásnak van kitéve az osztrák gyáripar részéről, de ha csak összetett kezekkel várjuk ezen nyomás megszűnését, alatta összerokadunk, s csak a bekövetkezett halál szintéi meg a nyomásnak, különben legalább ellensúlyozható érzetét.

Iparunk szánalmas helyzetét elegendő képen illusztrálja az is, hogy a fél millió lakossal bíró székelyföldön az 1897. évben váltott 826 iparigazolvány nyal szemben, a tárgyalást évben csak 698 új iparigazolvány váltottatott, vagyis 129-el kevesebb; viszont az ugyancsak 1897-ben történt 147 iparbeszűntetéshez képest 22-vel még nagyobb számban történt az iparral való föl hagyás, 169 iparos hagyván el műhelyét. Ha ehhez hozzáadjuk a statisztika adatai szerinti halálozások számát, mintegy 350-et, valamint ha azokat is számításba vesszük, akik iparigazolványuk beszüntetése nélkül a kamara kerületéből eltávoztak, a kiknek száma szintén kiteszen körülbelül 200-at, így a 698 szaporulattal szemben az iparosok létszámának esökkenés 719-re rug, vagyis kitűnik, hogy nagyobb a esökkenés, mint a tényleges szaporulat.

Ámde az itt kitűntetett számok nem csupán a kézműiparra vonatkoznak, hanem magukba foglalják azon összes iparnemeket, ideértve a kereskedést is, a melyek üzéséhez az ipartörvény értelmében iparigazolvány, vagy iparendély szerzése kívántatik; melyből ha kiválasztanók a tulajdonképeni kézműiparosokra vonatkozó tételeket, még sötétebb kép állana elő.

Nem tagadhatjuk azonban, hogy a nyomasztó viszonyok mellett magában az iparos közönségben is kereshető a hiba. Látják és érzik, hogy a változott viszonyok mellett különállón, egyenként nem boldogulhatnak s mégis vagy a tájékozatlanság, vagy a föltékenység miatt nem keresik a tömörülésben rejlő erőt, pedig itt-ott már akad erre is buzdító és követésre méltó példa.

(Folyt. köv.)

Száműzetésem ideje, vagy miért hagytam ott Oláhországot.

Irtá: Tornyai Ferencz román. kath. lelkész.

(Folytatás.)

Hat esztendőn keresztül a legádázabb harc és küzködés, a legbotrányosabb meghasonlás színhelye volt a giurgevoiróm. kath. parochia, melynek vezetésével ezelőtt három évvel kora tavasszal megbízott egyházi előjárásom.

Két pártra volt szakadva a rendezetlen, a hitetlenség, vallási közömbösség hihetlenség stádiumát elért hívőseleg, miután ráadásul a hat előbb említett végzetes esztendőre majd két esztendőn keresztül teljes árvaságban, minden lelkipásztori vezetés nélkül volt a hitközség.

Anyagiilag és lelkiileg egyaránt, csak a romoknak romjait vettem át. Bevezettétem abba a sivár, disztelen, a végtelékig elhanyagolt templomba, sirhattam volna rajta, mint a próféta sirt Jeruzsálem falain. A plébánia lak szobáiról pedig elmondhattam, hogy „az emberfiának nincs hova lehajtsa fejét”, oly üresek, oly megrongáltak, oly lakatlanok voltak.

Nem írom le azt a lesújtó benyomást, melyet mindez reám tett, s visszaemlékezni sem akarok azokra az elmebódító érzelmekre, melyek szívemet átjárták, midőn az elég szegényesen sikerült fogadtatási ceremóniákon szerencsésen átesve, magamra maradtam gondolataimmal, aggodalmaimmal, árvaságommal. Másnap neki fogtam a dolognak, s mondhatom, két kezemnek s néhány megtakarított krajczáromnak köszönhettem, úgy szintén koldulgatásomnak, — mit tettem volna mást? — hogy rövid idő után meg volt minden, a mi a templomban és házban kellett.

Nagyobb, szerfelett nagyobb fáradságomba és áldozataimba került valamennyire is csak magam köré gyűjteni a templomtól, paptól, Isten és vallástól rémitően elidegenített híveket. Ezt elérni, a hogy szerettem volna, két esztendei küzködésemnek, nélkülözéseimnek s önfeláldozásomnak sem sikerült.

Hat—hétszáz lélekből állott községem, java-részt magyarokból, székelyekből, kik Csik- és Háromszékmegyéből verődtek össze, vegyest iparosok és napszámosok. A németek közt többségben voltak, a kicsiből vagy semmiből felcserepedett s valamit reprezentálni akaró egyének felvilágosult, tudákosok az undozódásig, kik versenyeznek a magyarok gyűlölésében, megvetésében az oláhokkal.

Mennyi jó szót, mennyi kérést kellett kockáztatnom, mennyi megaláztatást elviselnem, mennyi áldozatot hoznom, mennyi megszólást, rágalmazást kellett hallanom, a mi a legkeservesebben érintett, mint magyar pap magyar híveim részéről, a míg csak valamennyire megtudtam győzni őket arról, hogy önzetlenül csak javukat és köztük az oly anynyira szükséges békét helyreállítani akarom.

(Folyt. köv.)

Irodalom.

Emlékkönyv Magyarország ezeréves fennállása ünnepére.

(Folyt. és vége.)

Háromszékvármegye közigazgatását Szentiványi Miklós ismerteti 1867-től 1896-ig; míg a közigazgatási részt ifj. Nagy Elek és dr. Székely György írták meg nagy részleteséggel és a vármegye gazdasági és ipari viszonyait minden irányban megvilágító statisztikai adatok alapján. Kiterjeszkedik itt a Mezőgazdaság nagy fejezete a lótenyésztés, marhas- és juhtenyésztés, méhészet, selymeszet stb. állapotaira. Az ipar ezim alatt megismertet az Emlékkönyv Háromszékvármegye ipari viszonyaival, az e téren feltűnt mozgalmak kritikái méltatásával, az iparkamarák, ipariskolák, iparegyesületek stb. működésének és vármegyénk közéletére gyakorolt fejlesztő hatásának genetikai írásával, a kis- és gyáripar bemutatásával. Kereskedelmünket, pénzintézetünket szintén ifj. Nagy Elek és Bogdán Arthur

ismerteti az intézetek keletkezésének és üzleti viszonyainak pontos részletezése mellett. Erdőgazdaságunkat, Háromszékvármegye közigazgatási emelkedésének ezt a jelentékeny erőforrását, szakavatott tollal eddig sok ismeretlen adat egybevetésével tárja föl előttünk Kőcsi János, behatóan részletezve a háromszéki erdők kiterjedését, talaj-, kőzet-, fane-meit, erdőink kezelési és értékesítési viszonyait, faipar-vállalatainkat stb.

Nagyon érdekes olvasmánya az Emlékkönyvnek az Ösfoglalkozás fejezete alatt a vadászatról és halászatról Málk József és ifj. Nagy Elek cikke, mely vonzó leírásban ismerteti meg bennünk eme két férfias sport hagyományos eszközeivel, melyeket az erdők és bércek közé is behatóló kultúra már-már enyészettel fenyeget.

Háromszékvármegye fürdőit és ásványvizeit Gyárfás Győző ismerteti a bájos fekvésű és csudálatos gyógyító hatású székely fürdőknek eleven és színdus eszteléseivel. Elkáulazolja az olvasót Bálványosfürő, Bodok, Előpatak, Kézd-Polyán, Kovászna, Málnás, Sugás, Oroszfalu, Hatolyka, Jáhoros, Uzonka fürdők vadregényes tájain. Ismerteti az ásványvizeket, azok vegyi összetételét és sok be-es adatot tár fel a háromszéki fürdők keletkezésének élettörténetéből.

Szintén Gyárfás Győző tollából való az Emlékkönyvben Háromszékvármegye közlekedési viszonyainak leírása. Ez a fejezet rendkívül becses része a könyvnek s abban a jeles szerző szakismeretét a leírás szépségeivel párosítja s mindvégig érdekesítő olvasmányul oly gazdag tartalmat nyújt, a mely szaktudományt és nagy közönséget egyaránt leköti. Történelmi része egy egész archeologiai tanulmány régi várainak, műemlékeinek, régészeti leleteinek, közlekedő irányvonalainak stb. meglepően szép formájú ismertetésével. Jelenlegi közúti hálózatunkban az államutak között az ojtói szoros történeti emlékei sok szép képpel keltenek méltó feltűnést; a törvényhatósági közutak, a bodzai szoros stb. mind igen sikerült eredeti fénykép-felvételekkel vannak bemutatva.

Ugyanezen részben tárgyalja szerzője a háromszéki vasutakat és azok keletkezését vonzó leírásban. Befejezi a rendkívüli tanulságos részt vármegyénk telegraf-, telefon- és postahálózatának érdekes ismertetése.

Közművelődési czímet visel az Emlékkönyvnek egyik legértelmesebb és a vármegye kulturális fejlődését markans vonásokban feltűntető gazdag fejezete melyet Málk József írt. Egyházak, iskolák, közművelődési intézmények történetével, keletkezésével és fejlődésével ismerkedünk itt meg a szerzőnek kiválóan finomul részletező előadásában. Háromszékvármegye közművelődésének történetén, mint egy aranyfonal, fényesen vonul át a vármegye hazafias lakosságának küzdelemteljes törekvése, hogy kulturális intézményeinek fejlesztése által a magyar nemzet állameszmének védő és őriző bástyájává izmosodjék ez a vármegye.

Ennek a magas czélnak állanak szolgálatában egyházak, iskolák, kulturális intézmények. Szépen, okosan és lelkösen tárgyalja a fejezet a román. kath., ey. ref. s unitárius egyházak élettörténetét, az egyházmegyék jelenlegi viszonyainak feltűntetésével. Az iskolák között külön cikkek szólnak a kézd-vásárhelyi román. kath. gimnáziumról, a sepsi-szentgyörgyi „Mikó”-kollegiumról, a baróthi, kézd-vásárhelyi polg. fiúiskoláról, a sepsi-szent-györgyi polg. fiú- és leányiskoláról, a sepsi-szent-györgyi kisdé-óvőképző intézetről. Az összes iskolák jelenlegi tanító személyzetét s a tanintézetek nevezetesebb történeti adatait is magában foglalja a cikkek. A közművelődési intézetek közt igen szép és hangulatos cikkek jut a Székely Nemzeti Múzeumnak; fejlődésben és nemzetnevelő hatásban, megkapó részletekben gazdag a Háromszéki árvafü-szeretetház története stb. Itt foglal helyet méltó kiegészítésül hatolykai Potsa József csinos jellemrajza és arezképe. Ugyanítt vannak közölve Háromszékvármegye országgyűlési képviselőinek csinos kivitelű arezképei is. Olvasóegyletek, nőegyletek, tűzoltói intézményeink ismertetése után ezt a gazdag fejezetet bezárja háromszékmegyei születésű írók és művészek rövid élet-rajza.

Utolsó fejezete az Emlékkönyvnek dr. Antal

Mihály vármegyei főorvosnak az egészségügyi viszonyok és intézmények bemutatása.

Az „Emlékkönyv“ a becses tartalomnak megfelelő diszes kiállításban, nagy negyedről iven, vastag velinpapíron, 380 oldalon, albumszerű alakban mintegy száz képpel a Jókai-nyomda kiadásában jelent meg. Ára: füzve 10 frt, aranyvágású diszkóban 12 frt. Megrendelések a pénz előleges beküldése mellett, vagy utánvétellel Háromszékvármegye alispáni hivatalához intézendők Seps-Szt-Györgyre.

Ujdonságok.

— **Kinevezések.** A közoktatásügyi miniszter Kovács Bálint kovásznai állami elemi iskolai tanítót a segesvári állami elemi iskolához jelen minőségében áthelyezte és Hock János okleveles tanítót a kovásznai elemi iskolához rendes tanítónak nevezte ki. Majszik Mária esztelneki állami iskolai tanítónőt a zabolai állami elemi iskolához áthelyezte.

— **Időjárásunk.** A világ minden részéből óriási hősegeket jelentenek s ehhez képest a mi időjárásunk is átalakult. Az esőzések megszűntek s hánynak is nagy hőség, de elég szép meleg napokat látunk. A hőmérő árnyékban 20—25 C. fok között váltakozik.

— **A Dreyfuss-per** újabb tárgyalása Rennesben megkezdődött s most e képezi a világ érdeklődésének tárgyát. A hadi törvényszék először az iratokat vizsgálja meg, azután kihallgatja a tanukat s igen valószínű, hogy ezen vallomások semmi új dolgot nem fognak produkálni s így a hadbíróság ítélete más, mint felmentő, nem lehet.

— **Csillaghullás.** Mindazok, a kik az ég csodái iránt érdeklődnek, szép látványnak lehetnek tanui, ha most esténként a csillagokat megvizsgálják. E hó 12-ig ugyanis esténként sűrű csillaghullás lesz, mi a szép nyári estéknek kiváló érdekességet kölcsönöz.

— **Az aratás vidékünkön** a legtöbb helyen már véget ért s rákerült a sor a tavaszi terményekre is. Az idei termésre nézve az általános meggyőződés az, hogy az őszi és tavaszi gabonák, ha tán imitt-amott egy kissé gyérek is, de a kalászkok rendkívül szépen fejlődtek s dus és jó minőségű magot ígér. A töröküzök igen szépen állanak, a pityóka meg oly bő termést ígér, minő az utóbbi években nem volt. Ezek szerint az idei termés felől minálunk felé panasz nem lesz. Másképpen áll a dolog a megye déli részében, hol a tavaszi hosszúság miatt nem egy községben gyenge termés van.

— **Baleset.** F. hó 4-én egy vadásztársaság vonult ki az altorjai erdőre, hol a vaddisznók rendkívül elszaporodtak. Nem sokára egy csorda került a vadászok elé. Egyik puskás belőtt a csoportba, de a golyó célzott tévesztett s feltorjai Vajna Ferencz czombjába furódott. Szerencsére a golyó nem ért csontot s így a seb nem életveszélyes.

— **A kézdívasárhelyett szünidőző tanuló ifjuság** ezidei mulatságára a kik még meghívót nem kaptak, de arra igényt tartanak, folyamodjanak az ifjuság titkárához, Jancsó Mihályhoz.

— **Halálozások.** Kézdi-vásárhelyi id. Molnár Mózes 1848/9-iki nyug. honvéd főhadnagy, a város egyik legidősebb és köztiszteltetben álló polgára, f. hó 5-én 89 éves korában meghalt. Halálát széles körű rokonság gyászolja. Temetése e hó 7-én ment végbe nagy részvét mellett. ~ Özv. Bánffy Farkasné sz. blankenschwertti báró Marcant Polixéna, egy közbecsülésben álló matrona f. hó 7-én 78 éves korában Szentkatolnán meghalt. Az elhalt derék urnőben Bánffy Zsigmond ügyvéd édes anyját s dr. Jancsó Benedek fővárosi tanár s ismert író anyósát gyászolja. Béke és áldás poraikra!

— **Székelyek kitelepítése.** Györffy János ügyvéd Nagy-Kanizsáról levelet irt vármegyénk főispánjához, melyben 30—40 család kitelepítésére vállalkoznék. Egyelőre minden kommentár nélkül közöljük a levelet a következőkben.

Kegyelmes uram! A dunántúli részen Zalavármegyében Borsfa község határában fekvő 900 magyar hold (1200 öl) területű ingatlanomat, mely szántóföld, rét, erdőből áll, az 1894. V. t.-cz. értel-

mében leendő telepítésre oly módon parcelláztattam, hogy az országot két oldalán kihasított házhelyek mindegyikéhez 7—8 hold szántó és rét birtok van beosztva, a közös erdő és fás legelőből pedig 3 hold illetmény. Ez a felosztás a borsfai hajdan urbéri beosztáshoz van alkalmazva s annak alapján egy ilyen birtokrészlet egy urbéri fertályteleknek (1/4) felel meg. Egy ilyen 1/4 telek ára 2000 frt, tehát mintegy 150—180 frtba kerül holdja, melynek 1/3 része a szerződés aláírásakor a többi pedig 40 évi részletekben fizetendő. Én szeretnék erre a birtokomra 30—40 székely családot telepíteni s az e célból működő mérnököm által az „E. M. K. E.“-hez fordultam, honnan az ő nevére ezimzett választ kaptam. Ennek nyomán folyamodom nagyméltóságodhoz. Az 1894. V. t.-cz. 11. és következő szakaszai szerint az állam olyan rendkívül előnyös feltételek mellett telepít, a melyeket a magántelepítő nem nyújthat s a milyen feltételek nyújtása természetesen nekem sem áll módomban. Esedezem tehát exzellenzciádánál, legyen kegyes a székely telepítés hazafias közérdekű természetére való tekintetből hatalmas befolyásával a magas államkormánytól kieszközölni azt, hogy 30—40 székely család kitelepítését ezen területre vagy maga az államkormány vegye a kezébe az 1894. V. t.-cz. 11. és következő szakaszaiban körülírt előnyök nyújtásával, vagy pedig az 1898. évi XXIII. t.-cz. szerinti szövetezések esetleg más egyesületek részére biztosítaná azokat az előnyöket a telepítés keresztülvitele és finanszírozása estére. A másik tendő t. i. a települő székely családok kiszemelése már azt hiszem könnyebben menne, mert ilyen állami vagy egyesületi támogatás mellett már könnyen találkoznék településre kész vállalkozó. A munka egyik nehéz részét, a felmérést, beosztást én már elvégeztem. Meg van már a törvény 9. §-ában körülírt hatósági engedély is. Folyamodtam már az államhoz iskolaépítésért és az 1875. VII. t.-cz. 6. §-a szerinti

adományosságért is. Elvégzem természetesen a szükséges minden irányú további munkát s a mennyiben exzellenzciád kegyeshednék ezt a szép és nemes ügyet felkarolni, bármely irányú utasítást és rendelkezést akarmi-féle irodai vagy külső szakmunkával, esetleg utazással az, a legnagyobb készséggel, sőt mély köszönetem kifejezése mellett teljesítem. Lelőtelező magas válaszáért esedezve, hódoló tisztelettel őszinte nyilvánításával vagyok Kegyelmes uramnak Nagy-Kanizsán, 1899. júl. 26-án, alázatos szolgája Györffy János s. k.

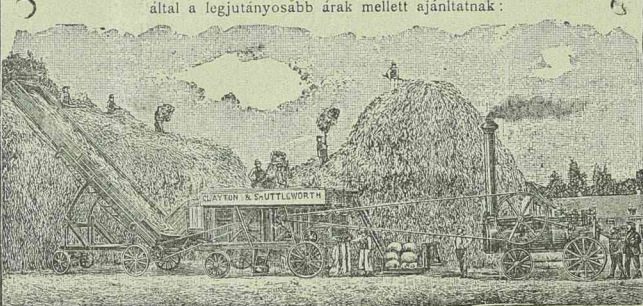
— **Brassói tűzoltó kongresszus.** A jövő héten augusztus 15-én, Brassóban tartandó országos tűzoltó kongresszusra — amelyről már több ízben tettünk említést — az ország minden részéből mintegy 800 tűzoltó jelentkezett. A kongresszust megelőzőleg augusztus 14-én tűzoltó-verseny lesz, amelyre értékes díjakat tűzött ki Brassó vármegye, a város és a brassói hőlgyvilág. A másnapi közgyűlésen a tűzoltóintézménynek főbb fontos kérdésait vitatjuk meg a kongresszus befejeztével pedig ünnepélyek és kirándulások lesznek. A központi elnökség és a választmány tagjai augusztus 11-én utaznak el a fővárosból Brassóba.

— **Tisztelet annak, a kit megillet.** Vilhelm Ferencz, gyógyszerész urnak Neunkirchenben Bécs mellett, Altonából 1897. augusztus 11-én a következőket írják: „Immár 70 éves vagyok és 10 év óta üzleti csuszban, valamint aranyér csomóban szenvedtem és sehol segélyt nem találtam. Csakis az ön Wilhelm-féle antiarthritis, antireumatikus vértisztító teája szabadított meg bajomtól 3 hét alatt. Én is úgy, mint a grófné, kinek értesítését a lapban olvastam, legszívesebben köszönetem fejezem ki önnek. Teljes tisztelettel Ackermann Christ magánzó, Altona, Hamburg mellett Reichenstrasse 6.“ Kapható minden gyógyszerárban.

Clayton & Shuttleworth

mezőgazdasági gépgyárosok Budapest Váci-körút 63. sz.

által a legutányosabb árak mellett ajánlatnak:

Locomobil és gőzcseplőgép-készletek

továbbá járgány-cseplőgépek, löhőre-cseplők, tisztító-rosták, konkolyozók, kaszálok és aratógépek, szénagyűjtők, boronák.

„Columbia-Drill“

legjobb sorvetőgépek, szecskavágók, répvágók, kukorica-morzsolók, darálók, őrlő-malmok, egyetemes acél-ekék.

2- és 3-vasú ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

Részletes árjegyzékek kőndatra ingyen és bérmentve küldetnek.

Lincolni törzsgyárunk a világ legnagyobb locomobil- és cseplőgép-gyára.

Hirdetések felvételnek
a lap
kiadóhivatalában.